

© 2016 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Ilustrația copertei și foto autor: © Laurențiu Midvichi

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,

sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

ERNU, VASILE

Bandiții / Vasile Ernu; desene de Laurențiu Midvichi. – Iași:
Polirom, 2016

ISBN print: 978-973-46-6309-5

ISBN ePub: 978-973-46-6452-8

ISBN PDF: 978-973-46-6453-5

I. Midvichi, Laurențiu (il.)

821.135.1-94

Printed in ROMANIA

Vasile Ernu

Mică trilogie a marginalilor

BANDIȚII

Desene de Laurențiu Midvichi

POLIROM
2016

Muzeul Literaturii în curtea Casei Pogor, lucru pentru care le sînt profund recunoscător.

Această carte e tributară Iașului și ieșenilor care m-au găzduit în perioada scrierii, au stat la povești cu mine și mi-au oferit din timpul și bucuria lor de viață. Le mulțumesc familiilor Ciortuz, Mănăstireanu, Zaharia, Poeană & amicei Mari Blaj, precum și tuturor prietenilor din Iași care și-au făcut timp pentru mine. Știu ei cine sînt. Toni Teofil, mersi pentru bicicletă. Le mulțumesc fetelor și flăcăilor de la Beer Zone, care și-au deschis sufletele și au avut nervi pentru lungile seri de poveste.

De asemenea, le mulțumesc mult celor din cartierul Dallas, care mi-au oferit momente unice de disperare, depresie și reflecție. Păcat că acest cartier nu este în atenția nimănui. Vom reveni.

Și, nu în ultimul rînd, le mulțumesc Simonei și lui Sașa, pentru răbdare și înțelegere.

Cuprins

<i>Dicționar minimal al bandiților pentru fraieri</i>	7
---	---

Prima carte

La răsărit

Începutul	13
Cum l-am cunoscut pe Profesor	24
Un sectant printre leandri și bandiți	38
Sfîrșitul copilăriei	55
Despre bătaie, dresaj și ritual de împerechere	72

Cartea a doua

La amiază

Pianistul sau virtuozitatea unui hoț de buzunare	95
Despre buzunare și haine: de la <i>haute couture</i> și <i>prêt-à-porter</i> la uniforme și zeghe	113
Țigan – aventuri prin stepa Bugeacului	126
Fenea sau despre limba hoților	144
Despre tatuaj, oameni goi sau istoria scrisă pe corp	164

Cartea a treia

La asfințit

Drumuri și contrabandă	183
Legea hoților și povestea castelor spusă de ultimul hoț în lege	198

Profesorul – hoțul care mi-a schimbat viața	215
La bordul cu <i>tiotea</i> Hana	235
Legende cu <i>cifir</i>	254

Cartea a patra

La miez de noapte

Clanul cerșetorilor: ultimii oameni, ultimii sfinți	277
Finkă: un <i>killer</i> între cuțit și icoană	294
Mercurul roșu, mirajul unei generații ratate	310
Înfinirea cu un bandit devenit oligarh	326
Final cu miros, moarte și lacrimi	346
<i>Mulțumiri</i>	361

EGO grafii

au apărut:

Adriana Babeți, <i>Prozac. 101 pastile pentru bucurie</i> Ion Vianu, <i>Exercițiu de sinceritate</i> Eugen Istodor, <i>Dicționarul ideilor fixe. După 20 de ani</i> Nicolae Breban, <i>Profeții despre prezent. Elogiul morții</i> Vasile Ernu, <i>Ultimii eretici ai Imperiului</i> Dan Lungu, Lucian Dan Teodorovici (coord.), <i>Str. Revoluției nr. 89</i> Gabriel Andreescu, <i>I-am urât pe Ceaușescu. Ani, oameni, disidență</i> Herma Kennel, Radu Filipescu, <i>Jogging cu Securitatea</i> Mihaela Miroiu, Otilia Dragomir (coord.), <i>Nașterea. Istorii trăite</i> Matei Vișniec, <i>Cronica ideilor tulburătoare sau despre lumea contemporană ca enigmă și amărăciune</i> Ileana Mălăncioiu, <i>Exerciții de supraviețuire</i> Gabriela Melinescu, <i>Jurnal suedez V (2003-2008)</i> Andreea Paul (coord.), <i>Forța politică a femeilor</i> Doina Uricariu, <i>Scara leilor</i> (vol. I-II) Ion Vianu, <i>Apropiieri</i> Daniel Cristea-Enache, <i>Cinematograful gol</i> Andrei Șerban, <i>O biografie</i> Bogdan Suceavă, <i>Memorii din biblioteca ideală</i> Nadia Anghelescu, <i>Mic jurnal cu amintiri</i> George Banu, <i>Iubire și neîubire de teatru</i> Răsvan Popescu, <i>Cutia cu maimuțe</i> Ștefan Agopian, <i>Scriptor în comunism (niște amintiri)</i> Gina Stoiciu, <i>Exilul. Viața în fragmente</i> Simona Sora, <i>Seinfeld și sora lui Nabokov</i> Dan Lungu, Amelia Gheorghită (coord.), <i>Cărți, filme, muzici și alte distracții din comunism</i> Petru Dumitriu, <i>Non credo, oro</i>
--

Toată noaptea m-am foit în pat. Nu puteam dormi. Ba îmi era cald și aruncam *iorganul* gros, care vara, pe căldură, ținea răcoare, ba mă înveleam și speram să adorm. Ba transpiram, ba mă apucau frigurile. Nu reușeam nicicum să adorm.

— Dormi liniștit, odihnește-te, căci n-o să te las acasă, mă liniști tata, simțind că nu voi pune geană pe geană toată noaptea.

Era un ritual care se repeta ori de câte ori trebuia să fac o călătorie lungă. Pe atunci, călătoriile lungi erau cele care depășeau aria mea de cunoaștere. Eram obișnuit să merg la Cahul, Vulcănești, Reni, Ismail, Akkerman sau Bolgrad. Mergeam des în aceste orașele. De la 11 ani deja mergeam singur, fără părinți. Acum îmi este greu să înțeleg cum părinții pe care îi cunosc își controlează copiii pînă la o vîrstă mult mai mare. Li se dau mult mai puține sarcini și, pînă la o vîrstă destul de înaintată, nu sînt lăsați nesupravegheați aproape niciodată. Nu știu de ce se întîmplă asta. Să fie lipsă de încredere, nesiguranță? Ceva s-a întîmplat cu noi toți. Dar pe atunci, la vîrsta de 11 ani, mergeam singur în orașelele din regiune, pînă la 20-30 de kilometri depărtare, pentru diverse lucruri. Iar la 14 ani deja mergeam la Chișinău ca să le duc pachete fraților mei. Nici azi nu îmi dau seama cum de eram lăsat să merg singur la o distanță de 200 de kilometri, într-un oraș „imens“.

După noaptea aceea mă aștepta însă cea mai lungă călătorie de pînă atunci, căci mergeam pentru prima dată la Odessa. Ai mei îmi povestiseră multe despre acest oraș, văzusem filme și fotografii frumoase cu clădiri impresionante și scări care curgeau în mare.

Era un oraș de vis pe care nu-l văzusem, dar mi se promisese că, dacă voi fi cuminte și voi învăța bine, voi fi dus cîndva la Odessa. Mai tîrziu aveam să stau ceva mai mult pe-acolo.

Era vara lui 1979. Și, cum pe 31 mai am terminat clasa întîii cu diplomă de merit, tata mi-a promis că voi merge la Odessa cu prima ocazie, cînd el va pleca „în deplasare de serviciu“.

Cînd am primit vestea că voi merge la Odessa, am și anunțat toată „ulița și mahalaua“. Și nu numai la Odessa, ci și la fabrica de ciocolată, căci tatăl meu are de adus un transport important cu dulciuri și eu îl voi însoți. Ce putea fi mai frumos pentru un copil!?

O vară călduroasă, ca de obicei. Mama îmi pregătise sandalele cele bune, o pereche de pantaloni scurți pînă la genunchi și o cămașă pe care mi-o dădea numai la ocazii speciale.

— Nu trebuie să-l gătești prea frumos, că oricum mergem cu *gruzovaia* (camionul rețelei de magazine din zonă) și o să se murdărească, îi șușotea tata mamei.

— Lasă, că se spală, dădu ea din mîină. Nu poate merge la oraș oricum.

Cînd mă îmbrăca, îi plăcea să se uite atent și din față, și din spate, ca să fie sigură că totul era bine aranjat. Mai făcea un gest care mă enerva puțin, iar după ce am crescut mă irita de-a dreptul: îi plăcea să-mi aranjeze insistent *ciupcikul*, bretonul pe care-l purtam noi pe atunci. Cînd eram copii, asta era frizura noastră: un soi de tunsoare zero, cu un breton în față. Acum pare o frizură hilară, dar atunci toți băieții purtau breton, asta dacă nu erau de-a dreptul chei. Cred

că am făcut parte din ultima generație care a purtat breton. După aceea nu-mi mai amintesc să fi văzut frizura aia. Iar mama insista de fiecare dată la despărțire să-mi aranjeze acel breton, iar uneori îl mai uda cu ceva „ca să stea cumva“! Dar în dimineața aceea acceptam fără să comentez orice tachinare sau intervenție din partea părinților, pentru că mergeam pentru prima dată în viață la Odessa.

Diminețile de iunie erau reci, chiar și pentru Bugeac. De fiecare dată când mergeam mai departe, adică peste 200 de kilometri, plecarea era cu mult înainte de răsăritul soarelui. Tata prefera ora 4 dimineața. De obicei, la noi în familie, se pleacă la drum lung între patru și cinci dimineața. Regula era că răsăritul trebuia să te prindă pe drum, cât mai departe de casă. Cum la începutul lunii iunie soarele răsare pe la cinci și jumătate, noi trebuia să avem un avans de minimum o oră. Nu știu ce calcule se ascund în spatele acestor ritualuri, dar asta mi-a rămas impregnat profund în memorie.

Mașina cu care trebuia să mergem la Odessa a oprit în fața porții. Am auzit cum întoarce în fața morii de lângă casă, căci trebuia să mergem în „jos“, de unde venea mașina, spre direcția Reni sau Bolgrad, și nu în „sus“, spre Cahul. Știam aceste direcții deja foarte bine la vârsta aceea de 7-8 ani. Cunoșteam și sunetul motorului de GAZ-51, poate cele mai cunoscute camioane ale anilor '70 în spațiul sovietic. Se mișcau agale, cu un zgomot al motorului nu foarte puternic, dar ritmat, și le recunoșteai de la o poștă, cu farurile lor ca niște „ochi de broască“ ieșiți din orbite, pe care mă așezam când mașina era oprită în fața porții. Îmi plăcea foarte

mult în cabina nu foarte încăpătoare și nu foarte comodă, așa spune astăzi, dar pe atunci mi se părea un templu pe roți al tehnologiei. Cel mai impresionant mi se părea mirosul de benzină, care era destul de puternic, dar care era pentru mine cel mai frumos miros posibil, căci îl asociam cu „marea călătorie“.

Tata mă așează la mijloc, între el, care stătea în partea dreaptă, la ușă, și schimbătorul de viteze. În partea stângă stătea badea Vasea, șoferul mereu vesel și bine-dispus, care avea să conducă această mașină spre o lume fascinantă. Tata mă înveli cu ceva, fiindcă afară, cum spuneam, era încă rece, și mașina porni agale spre ieșirea din sat.

Părăseam satul, ne mișcam ritmic pe câmpiile Bugeacului. Cerul anunța că în curînd se va lumina, dar încă era destul de întuneric. La acea oră, totul era adormit. Când eram aproape de Vulcănești încă nu se făcuse lumină. Doar cîțiva cîini treceau agale strada. A urmat Bolgradul, pe care l-am găsit încă în noapte. După Bolgrad, un număr nesfîrșit de comune pe care nu le știam.

Încet, încet, afară se lumina și eu îmi săltam capul ca un iepure de câmp care iese din ascunzătoare, se ridică în două labe și își întinde gîtul pentru a admira zarea. Eram atent la fiecare detaliu. Tata anunța numele fiecărui sat sau al fiecărui loc mai important, pentru a mă informa unde sîntem și ce însemnătate are locul respectiv. Când am crescut mai mare, mă puneam să-mi iau notițe de călătorie. Îmi plăcea la nebulie să le fac.

— Urmează Tatarbunar, „fîntîna tătarului“, îmi zicea tata. Aici a fost o mare răscoală: răscoala de la

Tatarbunar, din '24. Mulți au murit atunci. O să vezi imediat pe dreapta monumentul revoluționarilor.

Îmi aduc aminte foarte bine și azi monumentul, pe care l-am văzut pentru prima dată în zorii acelei zile de iunie și care m-a impresionat foarte mult. Pe soclul negru se înălțau trei figuri neînfricate: un *matros*, un țaran cu furca și un alt soldat sau muncitor. Tata mai avea un obicei. Avea locurile lui preferate unde oprea și fie se odihnea puțin, fie mânca frugal. În acele vremuri ne luam mereu merinde de drum la drumuri lungi. Vara, roșiile și brânza de oaie proaspătă erau aproape obligatorii. Dar aveam mereu și un pui fierț pe care-l mâncam la unul dintre popasuri.

Pe drumul spre Odessa, tata oprea undeva înspre Limanul Nistrului, unde Nistrul se vărsa în Marea Neagră. Dacă mergeam pe partea de sus a limanului, ne opream la Maiaki, iar dacă mergeam pe partea de jos, ne opream pe la Șabo. Ambele locuri erau frumoase, căci uneau cîmpia Bugeacului cu „cîmpia apelor“, Marea Neagră, care se deschidea în față.

Aceste două locuri erau cumva și hotarul sau mai degrabă stîlpii de hotar ai „patriei noastre“ imaginare.

— De aici începe altceva. De aici începe Ucraina. De aici ne despărțim de casă.

Nu prea înțelegeam eu atunci mare lucru. Pentru mine, casa avea să fie mulți ani la rînd Imperiul. Nu aveam încă sentimentul acesta de spațiu limitat. Casa mea era fie ograda curții părintești cu extensia spre curtea morii, unde mă jucam ore în șir cu toți copiii din mahala, fie, în sens larg, întregul spațiu sovietic, pentru că așa fusesem învățat la școală. Dar lucrurile aveau să capete sens mult mai târziu. Tata avea însă

grijă să puncteze diverse locuri din acestea prin tot soiul de alte ritualuri de călătorie.

Am făcut o scurtă oprire. Dar eu nu prea aveam chef să mănînc. După ce soarele începuse să se ridice, pe cînd ceața părăsea încet cîmpul și apele din jur, am pornit pe ultima parte a traseului spre Odessa.

Odessa – acest oraș e o minune. Nimic din călătoria pe care o faci pînă aici nu prevestește asta. Drumurile au fost mereu proaste în această zonă. Doar cele care uneau Odessa de Chișinău și de Kiev erau pe vremea aceea mult mai bune. În rest, dinspre Bugeac, mergeam mereu spre Odessa pe niște drumuri destul de proaste. O vreme au fost ceva mai bune, dar, în general, totul îți lăsa impresia unei lumi uitate, rămase în afara istoriei și a traseelor importante. Satele erau și ele cumva uitate în timp. La fel și orașelele, care, chiar dacă cunoscuseră cîndva o relativă prosperitate, acum lăsau o impresie de patriarhalitate și provincialism.

Dar pe atunci eu nu știam acest lucru. Mie mi se păreau adevărate metropole, în toată splendoarea lor. Asta pînă să văd Odessa! După, nici un oraș din lume nu avea să mă mai impresioneze. Odessa avea să rămînă pentru mine Orașul.

Atîtea clădiri și atîta lume nu mai văzusem nicio dată. Toți alergau în toate direcțiile. Mașinile stăteau supărate și nervoase, mîrîind la fiecare clipocit al semaforului. Cînd se aprindea culoarea verde, toate porneau ca nebunele, în toate direcțiile, scoțînd sunete ca fiarele junglei.

Toată lumea se grăbea în jurul nostru. Badea Vasea conducea atent, ca orice provincial ajuns la capitală,